

บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัด เพชรบุรีและโรงเรียน

จังหวัด เพชรบุรี

ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ (ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด เพชรบุรี 2529 : 1)

จากตำนานพบว่า เพชรบุรีเป็นเมืองเก่าแก่ครั้งสมัยขอม เป็นใหญ่ในสุวรรณภูมิ ในสมัยทวารวดีจนถึงสมัยศรีวิชัย ประมาณ พ.ศ.1000-1700 เมื่อก่อนถึงสมัยสุโขทัยจึงตกอยู่ในอำนาจของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ต่อมาถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาประมาณ พ.ศ.2178 ท้าวอู่ทองได้แต่งตั้งให้เจ้าสามพระยามากินเมืองเพชรบุรี จนถึง พ.ศ.2246 สมเด็จพระพุทธเจ้าเสือได้เสด็จประพาสเมืองเพชรบุรีและประทับแรมที่ตำบลโคกกลางจนถึงราว พ.ศ.2403 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้สร้างพระราชวังขึ้นบนเขาโหลสวรรค์ (เขาวัง) เพื่อเป็นที่ประทับ มาถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้สร้างวังประทับขึ้นที่ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมือง เพชรบุรี เรียกพระราชวังรามราชนิเวศน์ ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดให้สร้างพระราชวังขึ้นที่ชายทะเล ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง เพชรบุรี เรียกว่าพระราชวังหาดเจ้าสำราญ และสร้างที่ตำบลห้วยทรายเหนือ อำเภอชะอำ เรียกว่า พระราชวังนิเวศน์มฤตทายวัน

จากการศึกษาค้นคว้าได้ปรากฏชื่อผู้ครองนครเมืองเพชรบุรีดังนี้ พระพนมไชยศิริ (พ.ศ.1731) พระพนมทะเลศรีมเหศวรสถิตทวารวดีราช พระกฤตติสาร พระอิทธิราชา พระเจ้าอู่ทอง และเจ้าสามพระยา (พ.ศ.2178)

สภาพปัจจุบัน (พ.ค.อ.ยงยุทธ เทพจำนงค์ 2529 : 42)

1. สภาพภูมิศาสตร์ มีที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของภาคกลาง ตัวจังหวัดอยู่บนชายฝั่งของแม่น้ำเพชรบุรี โดยมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 6,356.92 ตารางกิโลเมตร ทิศเหนือติดต่อกับอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี อำเภออัมพวาและอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทิศตะวันออกจรดอ่าวไทย ทิศตะวันตกกติดต่อกับชายแดนของประเทศสหภาพพม่า ลักษณะภูมิประเทศมี 3 เขต ได้แก่ เขตภูเขาที่ราบสูง ซึ่งเป็นต้นของแม่น้ำเพชรบุรีและแม่น้ำปราณบุรี เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำเพชรบุรีทั้งหมดและเขตที่ราบชายฝั่งทะเลอันเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด

2. การคมนาคม อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ เป็นระยะทางประมาณ 120 กิโลเมตร ทางบกไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ส่วนทางน้ำเป็นการคมนาคมภายในจังหวัดนิยมใช้ เรือหางยาว เรือแจว มีท่าเรือประมง 1 แห่ง ท่าเรือสินค้า 1 แห่ง

3. สถานภาพทางเศรษฐกิจ มีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีรายได้เฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 20,959 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งสูงกว่ารายได้เฉลี่ยของประชากรทั่วประเทศ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20,263 บาทต่อคนต่อปี (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเพชรบุรี 2528 : 113) มีการกระจายรายได้และทรัพยากรในระดับต่ำ ลักษณะทางเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่การเกษตรกรรม โดยมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าว อ้อย ตาลโตนด ชมพู่ สับปะรด ฯลฯ การทำนาเกลือ การทำประมง การพาณิชย์ การอุตสาหกรรม เช่น การสีข้าว การทำน้ำตาลทราย การทำน้ำตาลโตนด การทำสับปะรดกระป๋อง การทำปูนซีเมนต์ และการท่องเที่ยว การทำเหมืองแร่ที่สำคัญได้แก่ แร่ดีบุก แร่ฟลูออไรด์ แร่หินปูน และหินดินดาน และถ่านหินลิกไนท์

4. สภาพทางการเมืองและการปกครอง ประชาชนของจังหวัดมีความสนใจเข้าร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง และมีค่านิยมในการเลือกตั้งแบบยึดถือตัวบุคคลมากกว่าพรรคการเมือง จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีได้ 3 คน ส่วนในด้านกาปกครองมีการแบ่งเขตกาปกครองออกเป็น 6 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 86 ตำบล 595 หมู่บ้าน 2 เทศบาล และ 9 สุขาภิบาล ได้แก่ อำเภอเมือง เพชรบุรี มีพื้นที่ 290.08 ตารางกิโลเมตร มี 22 ตำบล 172 หมู่บ้าน อำเภอท่ายางมีพื้นที่ 3,293.88 ตารางกิโลเมตร มี 10 ตำบล 66 หมู่บ้าน อำเภอบ้านลาดมีพื้นที่ 304.93 ตารางกิโลเมตร มี 18 ตำบล 54 หมู่บ้าน อำเภอชะอำมีพื้นที่ 675.95 ตารางกิโลเมตร มี 7 ตำบล 54 หมู่บ้าน และกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้องมีพื้นที่ 1160 ตารางกิโลเมตร มี 3 ตำบล 21 หมู่บ้าน

ลักษณะทางสังคม

1. ประชากร มีทั้งสิ้น 410,576 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2528) แยกออกเป็นเพศชาย 203,276 คน เพศหญิง 207,302 คน อัตราการเกิดร้อยละ 1.37 ต่อปี อัตราการตายร้อยละ 0.21 ต่อปี อัตราการเพิ่มของประชากรร้อยละ 1.1 ต่อปี ประชากรส่วนใหญ่มีสัญชาติไทยและเชื้อชาติไทย แต่มีชนกลุ่มน้อยได้แก่ชาวกะเหรี่ยงมีอยู่ 2 อำเภอ คืออำเภอท่ายาง กับกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง (มยุรี วัดแก้ว 2523 : 204) ชาวไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง) ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเขตอำเภอเขาชัยยอด (มยุรี วัดแก้ว

2529 : 68) และชาวมอญ ซึ่งอยู่ในเขตบ้านบางลำภู ตำบลบางครกและบ้านคิ่งตำหนัก ตำบลบางตะนูน อำเภอบ้านแหลม (จันทร์ศิริ แท้มณี 2529 : 130-131)

2. ศาสนา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประมาณร้อยละ 98.23 รองลงมาคือ ศาสนาอิสลามร้อยละ 1.71 และศาสนาคริสต์ประมาณร้อยละ 0.06 มีสถาบันทางศาสนา ดังนี้คือ วัดพุทธ 199 วัด สำนักสงฆ์ 25 สำนัก พระภิกษุ 4,570 รูป สามเณร 766 องค์

3. อาชีพ อาชีพที่สำคัญได้แก่เกษตรกรรมประมาณร้อยละ 70 รองลงไปคือ การพาณิชย์ รับราชการ อุตสาหกรรม การทำประมงและบริการตามลำดับ โดยการเกษตรกรรม มีผู้ประกอบการอาชีพประมาณ 51,750 คนครัวเรือน มีมูลค่าการผลิตปี 2525-2528 ประมาณ 2,875.25 ล้านบาท

4. การศึกษา ระยะแรกเป็นโรงเรียนของเอกชนที่ได้รับอิทธิพลจากชาวอเมริกัน โดยการสนับสนุนจากทางราชการ ต่อมาโรงเรียนรัฐบาลซึ่งได้รับการพัฒนาจากวัดแล้วเกิดความเจริญก้าวหน้า จนถึงปัจจุบันมีโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งสิ้น 23 โรงเรียน เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 10 โรงเรียน อยู่ต่างอำเภอ 4 โรงเรียน อยู่ในเขตอำเภอเมือง 6 โรงเรียน โรงเรียนราษฎร์ 3 โรงเรียน โรงเรียนรัฐบาล 3 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีอยู่ในฐานะโรงเรียนประจำจังหวัดชาย 1 โรงเรียน ประจำจังหวัดหญิง 1 โรงเรียน สถานภาพทางการศึกษาของจังหวัด เป็นจังหวัดที่มีมาตรฐานการศึกษาสูง (ตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ) เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในเขตการศึกษา 5 คัดชั้น โดยเฉพาะโรงเรียนประจำจังหวัดชายได้ขยับย่องให้เป็นโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรด้วย และยังเป็นโรงเรียนที่มีมาตรฐานการศึกษาอยู่ในอันดับที่ 18 ของประเทศ (แผนกสถิติกรมสามัญศึกษา 2529 จึงเป็นโรงเรียนที่ได้รับ ความนิยมสูงมากของจังหวัด สำหรับรายละเอียดดูประกอบจากตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 สถานศึกษา อาจารย์และนักเรียนจังหวัดเพชรบุรี ปี 2528

(พ.ศ.อ.ยงยุทธ เทพจำนงค์ 2529 : 11)

สถานศึกษา	จำนวนโรงเรียน	จำนวนนักเรียน	จำนวนครู	จำนวนครูต่อนักเรียน
ประถมศึกษาภาคบังคับ	137	5,356	232	1 คือ 23.7
ประถมศึกษา	269	40,368	3,290	1 คือ 17.2
มัธยมศึกษา	23	17,677	972	1 คือ 18.2
วิทยาลัยอาชีวศึกษา	4	3,907	251	1 คือ 15.57
วิทยาลัยครู	1	3,444	159	1 คือ 21.41
รวม/เฉลี่ย	434	80,752	4,904	1 คือ 16.47

5. สภาพอาชญากรรม (พ.ศ.อ.ยงยุทธ เทพจำนงค์ 2529 : 27-32)

จากสภาพโดยทั่วไปของจังหวัด เพชรบุรีจัดได้ว่ากำลังพัฒนา ความเจริญทางวัตถุยังด้อยกว่าจังหวัดอื่น แต่ชาวเพชรบุรีบางส่วนในชนบทมีค่านิยมคือ ชายอายุระหว่าง 20-25 ปีหลังจากบวชเรียนแล้ว ชอบการมีรถจักรยานยนต์และอาวุธปืนที่ไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายมีนิสัยรักพวกพ้อง เด็ดเดี่ยว เมื่อมีการทำร้ายกันถึงตายมักจะพยายามและแก้แค้น การเกิดคดีในอศิศคดีอุกฉกรรจ์สูง จึงได้ชื่อว่าเป็นเมืองมือปืนหรือเมืองคนดุ แต่ปัจจุบันมีแนวโน้มดีขึ้น ดังสถิติการเปรียบเทียบคดีอุกฉกรรจ์ (ฆ่าผู้อื่น, ปล้นทรัพย์, ชิงทรัพย์, วางเพลิง) ในปี 2519 เกิด 231 คดี ปี 2523 เกิด 244 คดี ปี 2527 เกิด 155 คดี ปี 2528 ลดลงเหลือ 129 คดี เมื่อเฉลี่ยแล้วปี 2528 เกิดคดีอุกฉกรรจ์ 31.42 คดีต่อประชากร 100,000 คน โดยทั่วราชอาณาจักรมี 29.99 รายต่อประชากร 100,000 คน (กองวิจัยและวางแผนกรมตำรวจ 2525 : ช)

ลักษณะทางวัฒนธรรม

1. ภาษาพูด (สุขสมาน ยอดแก้ว 2529 : 118) ชาวเพชรบุรีที่มีเชื้อชาติไทยจะนิยมพูดภาษา 2 แบบคือ ภาษากลาง (พูดภาษากลางเพา) กับภาษาถิ่นเมืองเพชร ส่วนชาวเมืองเพชรบุรีที่เป็นชนกลุ่มน้อยต่างก็มีภาษาพูดของตัวเอง คือชาวกระเหรี่ยงใช้ภาษากระเหรี่ยง ชาวไทยทรงดำใช้ภาษาไซ่ง ชาวมอญใช้ภาษามอญ

2. ประเพณีและการละเล่นพื้นบ้าน (ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี 2529 : 42 - 54) ได้มีการรวมเอาทั้งลักษณะอาชีพค่านิยม ความเชื่อและความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เข้าไว้ด้วยเสมอ ประเพณีสำคัญ ๆ ได้แก่ แดงงาน ที่นิยมการแต่งงานโดยการจุดผู้หญิงที่คนหมายปองไปอยู่กับด้วยกัน ซึ่งเรียกว่าวิวาทันตธรรม งานบวชมีการยกฉัตรเก้าชั้นและมักโบเสมอ งานศพ ที่นิยมเรียกว่าจุดศพ ก็นิยมสร้างเมรุจำลองเผาศพและการใช้โกศบรรจุศพ ส่วนการละเล่นที่สำคัญ ๆ ได้แก่การละเล่นเชิดผีต่าง ๆ เนื่องจากมีความเชื่อในเรื่องผี เช่น ผีกลอง ผีแม่ศรี ผีครก ผีกระดัง ผีกะลา ผีไซ เป็นต้น ซึ่งนิยมเล่นในเทศกาลสงกรานต์เพื่อความสนุกสนาน วัลานเป็นการละเล่นพื้นเมืองที่สะท้อนให้เห็นสภาพสังคม เกษตรกรรม มักเล่นในฤดูแล้ง ห่างจากการทำนา ซึ่งนอกจากจะเป็นการพักผ่อนหย่อนใจแล้วยังเป็นการส่งเสริมอาชีพทางอ้อม โดยเลี้ยงดูวัวของตัวเองให้สมบูรณ์แข็งแรงตลอดเวลาที่ห่างจากการทำนา เต้เรือยก ตัดแปลงมาจากเต้เรือไม้ เนื่องจากแม่น้ำเพชรบุรีแห้งขอดลง มักเล่นในเทศกาลทอดกฐินและลอยกระทง และเพลงพาดศาล เป็นเพลงพื้นเมืองของเพชรบุรี ผู้ที่ขึ้นศาล

ร้องเพื่อความ เพลิดเพลิน บางครั้งเป็นการขมกขมไม้หรือสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพ โดยกล่าวถึงกรรมวิธีการทำน้ำตาลโดนด ตั้งแต่ทำไม้มาทำหะอง ไซไม้ นวดวงเวลา ปราดหน้า นำน้ำใส่กระบอกไปแช่วงเวลา จนถึงเก็บน้ำตาลมาเคี้ยวหรือหมักเป็น กระแษ

3. สภาพของสื่อมวลชน (สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบุรี 2528) เนื่องจากเป็น จังหวัดที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ เป็นระยะทาง 121 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 4 การคมนาคมและการสื่อสารจึงสะดวกรวดเร็ว จึงมีปริมาณของการใช้สื่อมวลชนดังนี้ รวมทั้ง จังหวัดคิ้วเรือนที่มีวิทยุร้อยละ 82 โทรทัศน์ร้อยละ 34 มีศูนย์วีดีโอ โรงภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารจากส่วนกลางมีทุกฉบับ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมี 4 ฉบับ ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข มีประจำทุกอำเภอและกิ่งอำเภอ ชุมสายโทรศัพท์ 3 ชุมสาย รวมทั้งสิ้น 3,800 เลขหมาย และนอกตัวจังหวัดตามสถานที่ให้บริการยังมีในทคลับ อาบอบนวด และดิสโก้เทค ด้วย

4. สภาพของครอบครัว (สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบุรี 2528) ทั้งจังหวัดมี คิ้วเรือนทั้งสิ้น 73,941 คิ้วเรือน อาชีพของคิ้วเรือนส่วนใหญ่เป็นอาชีพเกษตรกรรม รองลงมา เป็นค้าขายเล็ก ๆ น้อยๆ และรับราชการตามลำดับ ครอบครัวมีรายได้โดยเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง การพักอาศัยของเยาวชน ประมาณร้อยละ 75 อาศัยอยู่กับบิดาและ มารดา ร้อยละ 15 อาศัยอยู่กับผู้ปกครองที่มีใช้บิดาและมารดา ที่เหลือประมาณร้อยละ 10 อาศัยอยู่ในวัดและหอพัก ส่วนจำนวนสมาชิกในครอบครัวโดยเฉลี่ยครอบครัวละ 5-7 คน

5. แบบแผนการดำเนินชีวิตของเยาวชน โดยทั่วไปแล้วเยาวชน โดยส่วนใหญ่ จะอยู่บ้าน ใช้เวลาว่างอ่านหนังสือ ดูทีวี ฟังวิทยุ และช่วยบิดามารดาทำงานเมื่อถูกขอให้ทำ ที่ทำเองโดยสมัครใจมีน้อย ที่เหลือส่วนน้อยจะไป เขากลุ่มกับเพื่อน ๆ นอกบ้าน เยาวชน มีทัศนคติเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในอนาคต (สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบุรี 2529) ดังนี้ ในเขต เทศบาลอาชีพที่เยาวชนอยากทำมากที่สุด คือ อาชีพที่ใช้วิชาชีพและงานวิชาการ ซึ่งมี ร้อยละ 21.0 รองลงมาคือ การค้าขายร้อยละ 17.8 นอกเขตเทศบาลเยาวชนส่วนใหญ่ รายงานว่า อยากประกอบอาชีพเกษตรกรรมถึงร้อยละ 54.1 โดยเยาวชนถูกอิทธิพลของ ครอบครัวชักนำในการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงมากถึงร้อยละ 56.0 ส่วนที่เลือกเพราะเป็น ความต้องการของตนเองร้อยละ 15.9 การเล่นเกม ปรากฏว่าชายหญิงกลุ่มอายุ 15-19 ปี มีอัตราการเล่นเกมร้อยละ 23.5

โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตจังหวัด เพชรบุรี

การกล่าวถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจะกล่าวเน้นถึงเฉพาะปัจจัยในส่วนที่สัมพันธ์กับความเป็นอยู่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและไม่ใช่ว่าข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนโดยตรง ได้แก่ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ความเป็นมาของโรงเรียน สภาพในปัจจุบัน และฝ่ายต่าง ๆ ภายในโครงสร้างของระบบการเรียนการสอนในสังคมโรงเรียน โดยจะแยกกล่าวที่ละโรงเรียนคือ โรงเรียนเขาวังพิทยาคม โรงเรียนวังเพชรวิทยา โรงเรียนคีรีราชศึกษาและโรงเรียนเวียงเพชรศึกษาลัย ทั้งนี้การเรียกชื่อโรงเรียนเป็นไปตามข้อตกลงที่ได้ให้ไว้แก่ผู้รับผิดชอบของโรงเรียนดังกล่าวว่าจะไม่กล่าวถึงชื่อสถาบันที่แท้จริง

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2523 มีลักษณะและจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เป็นการเลือกกลุ่มวิชาตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ เพื่อผู้เรียนจะได้ยึด เป็นอาชีพต่อไป
2. มุ่งฝึกผู้เรียนให้มีประสบการณ์ เกิดความรู้ความชำนาญเพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพหรือศึกษาในระดับที่สูงต่อไปได้
3. มุ่งให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ ความจริง เพื่อให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญา และสำนึกซาบซึ้งในคุณค่าของธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรมและงานสร้างสรรค์ของมนุษย์
4. มุ่งปลูกฝังคุณธรรมและความกล้าทางจริยธรรม โดยเน้นการประพฤติและปฏิบัติ เป็นสิ่งสำคัญ
5. มุ่งผสมผสานความรู้กับการปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับภาวะทางเศรษฐกิจสังคมและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
6. มุ่งการเลือกวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสม ไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ
7. สนับสนุนความรู้ความสามารถ เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพัฒนาสังคม
8. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สามารถศึกษาหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิทยาการสถานประกอบการและสามารถประกอบอาชีพอิสระ

โรงเรียนเขาวังศรียาคม (ชื่อสมมุติ)

ความเป็นมา เดิมเป็นโรงเรียนของวัดที่จัดตั้งขึ้นโดยพระภิกษุ เมื่อปี พ.ศ. 2439 จน พ.ศ. 2450 ย้ายไปอยู่ที่วัดแห่งใหม่ จนถึง พ.ศ. 2454 กระทรวงศึกษาธิการได้ยกฐานะขึ้นเป็นโรงเรียนรัฐบาลและเป็นโรงเรียนตัวอย่างประจำจังหวัด จนกระทั่ง พ.ศ. 2498 ได้ขออนุญาตกระทรวงศึกษาธิการย้ายโรงเรียนมาตั้งที่ปัจจุบันซึ่งเป็นวัดร้าง

สภาพปัจจุบัน เป็นโรงเรียนรัฐบาลขนาดใหญ่ เปิดสอนตั้งแต่ ม.1 ถึง ม.6 มีเนื้อที่ประมาณ 33 ไร่ 2 งาน 83 ตารางวา มีครูอาจารย์ประมาณ 155 คน จำนวนนักเรียนประมาณ 2,850 คน เฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายประมาณ 1,300 คน เป็นนักเรียนชาย 780 คน นักเรียนหญิงประมาณ 520 คน นักเรียนนับถือศาสนาพุทธร้อยละ 96 ที่เหลือเป็นศาสนาคริสต์และอิสลามรวมกันประมาณร้อยละ 4 เป็นโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรของกลุ่มโรงเรียนมัธยมเขตการศึกษา 5 จึงมีโอกาสรับนักเรียนที่เรียนดี เข้ามาในระดับค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับโรงเรียนอื่นในเขตจังหวัดเพชรบุรีด้วยกัน มีนโยบายมุ่งให้นักเรียนมีความรู้ที่ดี และมีคุณธรรม

การบริหารงาน

ฝ่ายวิชาการ ได้มีการจัดระบบการเรียนการสอนร่วมกับกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 5 โดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 การจัดบุคลากรได้จัดระบบการกระจายงานออกเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่ หมวดวิชา งานทะเบียน วัสดุ งานแนะแนว งานห้องสมุด งานสอดส่องศึกษาจนถึงครูและนักเรียน โดยจะมีครูประจำชั้น 2 คน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งจะพบกับนักเรียนในเวลาสอนและในช่วง Home-room สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ในการจัดแผนการเรียนการสอนมีทั้งสายวิทยาศาสตร์ และศิลปศึกษา โดยแยกเป็น 5 แผนการเรียน คือ แผนที่ 1 วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ แผนการเรียนที่ 2 คณิตศาสตร์-ภาษา แผนการเรียนที่ 3 ภาษา-สังคมศึกษา-พลศึกษา แผนการเรียนที่ 4 ภาษา-ศิลปศึกษา และแผนการเรียนที่ 5 ภาษา-อิเล็กทรอนิกส์ แต่ละแผนต้องเรียนวิชาการงานพื้นฐานอาชีพที่ต่างกัน นักเรียนไม่มีโอกาสเลือกเรียนได้อย่างทัดเทียมกันทุกคน เพราะแต่ละแผนการเรียนรับนักเรียนได้อย่างจำกัด สัดส่วนของจำนวนห้องเรียนระหว่างแผนการเรียนด้านคณิตา-วิทย์ : ภาษา-ศิลป์ เป็น 7 : 3 ในเรื่องการจัดนักเรียนเข้ากลุ่มกิจกรรม

จะมีกลุ่มที่หาคอนแทกก็หาได้ กลุ่มกิจกรรมในหลักสูตรตามความถนัดและความต้องการของนักเรียน และกลุ่มกิจกรรมนอกหลักสูตรแบบกลุ่ม เฉพาะกิจ ด้านสถานที่เรียนจะใช้วิธีย้ายห้องเรียนไปตามห้องต่าง ๆ ไม่มีการประกวดความสะอาดของห้องเรียน การเรียนการสอนมีการใช้สื่ออย่างมีความพร้อมสูง ทั้งด้านโสตทัศนอุปกรณ์และเอกสารจากห้องสมุด รวมทั้งมีการส่งเสริมให้มีการสอนพิเศษในวันเสาร์และคาบว่างตามกลุ่มสนใจ มีการจัดประสบการณ์ส้อมแข่งขัน Pre-entrance แข่งขันตอบปัญหาทางวิชาการและมีการมอบรางวัลแก่นักเรียนดีเด่นหน้าเสาธง ในวันประกาศผลการสอบ ในด้านการประเมินผลมีทั้งเครื่องมือวัดที่เป็นแบบทดสอบความสามารถทางการเรียน (cognitive domain) และแบบประเมินพฤติกรรมแง่จิตพิสัย (affective domain)

สำหรับปัญหาในการทำงานด้านวิชาการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการได้ชี้แจงว่ามีปัญหาในด้านการประเมินผลที่ไม่ตรงเป้าหมาย และขาดเครื่องมือที่เหมาะสมในการประเมินพฤติกรรมแง่จิตพิสัย ซึ่งจะแก้ไขได้โดยสัมมนาแนวการสอนใหม่ โดยการฝึกอบรมและนิเทศบ่อย ๆ และได้ให้ความคิดเห็นต่อไปว่าค่านิยมทางการศึกษาของนักเรียนในปัจจุบันคือ ต้องการเรียนหนังสือให้เก่งและมีความต้องการทางวิชาการมากกว่าวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ

ฝ่ายปกครอง จะมีการจัดบุคลากรอย่างเป็นระบบ โดยมีคณะกรรมการกลางทางฝ่ายครูเป็นผู้กำหนดนโยบายทางปฏิบัติ แล้วผ่านทางอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อแจ้งให้นักเรียนปฏิบัติตามคณะกรรมการติดตามผลมาจากหัวหน้าระดับและรองหัวหน้าระดับชั้น ฝ่ายนักเรียนไม่มีส่วนร่วม ผู้ปกครองที่บ้านของนักเรียนมีส่วนร่วมในกรณีกับทางโรงเรียนเชิญมาร่วมปรึกษา เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหของนักเรียน ในเรื่องการควบคุมให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน ได้ใช้วิธีการประชุมชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจก่อนจึงให้ปฏิบัติตาม การทำโทษจะมีสถานหนักเบาตามระดับของความผิด ได้แก่ว่ากล่าวตักเตือน เขียนตี ทำทัณฑ์บน หักการเรียน และให้ออก แต่ไม่มีการให้รางวัลนักเรียนที่มีความประพฤติดีเด่นต่อหน้าครูและนักเรียน

สำหรับปัญหาในการทำงาน อาจารย์หัวหน้าฝ่ายปกครองได้ชี้แจงว่า มีปัญหาเกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านการแต่งกาย สูบบุหรี่ การพนัน การลักขโมยและการทะเลาะวิวาท ปัญหาการดำเนินงานยังขาดความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย การขาดมาตรการที่เป็นระบบเดียวกัน ส่วนการแก้ปัญหาเหล่านี้จะต้องใช้วิธีติดตามดูแลอยู่ตลอดเวลา ควรให้โอกาสแก่ตัวเมื่อนักเรียนกระทำผิดและทุกฝ่ายต้องร่วมมืออย่างมีระบบ

ฝ่ายแนะแนว เป็นงานที่ขึ้นอยู่กับฝ่ายวิชาการ มีการจัดบุคลากรอย่างเป็นระบบประกอบด้วย ครู-อาจารย์ที่สอนแนะแนว ให้คำปรึกษา บริการสนเทศ ทำประวัติติดตามผล โดยมีนโยบายเน้นด้านบริการสนเทศที่พยายามให้ข้อมูลทั้งด้านการศึกษาต่อประกอบอาชีพและสอนให้นักเรียนรู้จักตัวเอง การสอนวิชาแนะแนวใช้ตามหลักสูตรของกระทรวงฯ ซึ่งเนื้อหาวิชาต้องการให้นักเรียนรู้จักตัวเองก่อนแล้วเลือกตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ใช้เวลาสอนสัปดาห์ 1 คาบ ในด้านการบริการจะให้บริการทั้งเรื่องส่วนตัว การเรียน แต่เน้นการศึกษาต่อเพราะตรงตามความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครองมากกว่า มีการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความตื่นตัวโดยจัดบอร์ดแสดงภาพของนักเรียนรุ่นที่ประสบความสำเร็จในการศึกษาต่อ

สำหรับปัญหาในการทำงานด้านนี้ อาจารย์หัวหน้าฝ่ายแนะแนวชี้แจงว่า มีปัญหาเรื่องผู้ร่วมงานและครูผู้สอนแนะแนว ยังขาดความเสียสละและขาดความเข้าใจในงานแนะแนว นักเรียนจึงเสียผลประโยชน์และขาดความศรัทธาในตัวครู ส่วนการแก้ปัญหาขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียน ได้ควรให้ความสำคัญกับการแนะแนวและต้องเลือกสรรครูผู้สอนที่มีใจรัก ตั้งใจทำงานมีการสร้างความเป็นกันเองและจริงใจกับนักเรียนทุกคน

ฝ่ายจริยธรรม เป็นงานที่ขึ้นอยู่กับฝ่ายปกครอง แต่ได้แยกจัดบุคลากรอย่างเป็นระบบโดยหมวดสังคมศึกษา เป็นฝ่ายรับผิดชอบแล้วมีคณะกรรมการส่งเสริมจริยศึกษาที่เลือกจากหัวหน้าระดับชั้นและหมวดต่าง ๆ เป็นผู้กำหนดนโยบายวางแผนปฏิบัติ คำนึงไปทางอาจารย์ที่ปรึกษาจนถึงตัวนักเรียน นโยบายจะเน้นการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ การสอนวิชาจริยธรรมจะสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการปลูกฝังค่านิยมที่ดีและการสร้างเสริมคุณธรรมต่าง ๆ ในทางปฏิบัติ เป็นกิจวัตรประจำวัน ได้แก่การเคารพครู-อาจารย์ การปฏิบัติตนตามระเบียบของโรงเรียนและประเทศไทย กิจกรรมที่ปฏิบัติอยู่บ่อย ๆ ได้แก่ การอบรมด้านจริยธรรม การฝึกสมาธิ กิจกรรมศาสนา กิจกรรมลูกเสือ ที่ปฏิบัติบ้างเป็นครั้งคราว ได้แก่ เชิญวิทยากรมาอบรม สัปดาห์ความสะอาดและโครงการคัดเลือกดีเด่น

สำหรับปัญหาในการทำงานด้านจริยธรรม อาจารย์หัวหน้าฝ่ายจริยธรรมได้ชี้แจงว่ายังขาดความร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ครูผู้สอนจริยธรรมขาดความลึกซึ้งในเนื้อหาไม่ทำตนเป็นตัวอย่าง ขาดยุทธวิธีในการสอนและการประเมินผลขาดเครื่องมือที่เหมาะสมและเกิดประสิทธิผล ส่วนการแก้ปัญหานั้น ควรเริ่มจากผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ บุคลากร

ความจากหลายฝ่าย แต่ต้องประสานงานกันและได้ให้ความคิดเห็นต่อไปว่า การปลูกฝังจริยธรรม ทำได้ยากเพราะเป็นนามธรรม แล้วยังต้องต่อสู้กับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป จนเกิดความ เบี่ยงเบนของค่านิยม ขาดบุคคลตัวอย่างที่เด็กจะปฏิบัติตาม ดังนั้นบุคลากรทุกฝ่ายจึงควร เห็น ความสำคัญแล้วให้ความร่วมมือกัน

โรงเรียนวังเพชรวิทยา (ชื่อสมมุติ)

ความเป็นมา เดิมมีสภาพ เป็นโรงเรียนวัด จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2475 ต่อมา พ.ศ. 2480 ทางกรมได้สั่งยุบเลิกโรงเรียนวัด แล้วจัดตั้งขึ้นเป็นโรงเรียนราษฎร์ของเอกชน เปิดสอน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพิ่งมาเปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2488 มาถึงปี พ.ศ. 2492 ได้เปลี่ยนแปลงกิจการจากโรงเรียนราษฎร์ของเอกชน มาเป็นโรงเรียนราษฎร์ของวัด สิ้นทายกระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะในปี พ.ศ. 2493

สภาพปัจจุบัน เป็นโรงเรียนราษฎร์ของวัดขนาดปานกลาง เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีครู-อาจารย์ 47 คน นักเรียนประมาณ 660 คน เฉพาะนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลายมีนักเรียนประมาณ 300 คน เป็นนักเรียนชายประมาณ 175 คน นักเรียน หญิงประมาณ 125 คน นักเรียนนับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ 98 นับถือศาสนาคริสต์และ อิสลามรวมกันประมาณร้อยละ 2 การบริหารงาน เป็นแบบกึ่งระบบราชการกับธุรกิจ มีผู้จัดการ ทั้งฝ่ายสงฆ์และฝ่ายฆราวาส มีโอกาสรับนักเรียนที่เรียนดี เข้าศึกษาในระดับต่ำ นโยบายของ โรงเรียนมุ่งให้นักเรียนมีความรู้ดี มีความประพฤติดี ในการที่จะออกไปศึกษาต่อ หรือประกอบ อาชีพ เป็นหลักฐานต่อไป

การบริหารงาน

ฝ่ายวิชาการ นโยบายทางการศึกษาใช้ระบบกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5 และหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการปี พ.ศ. 2524 มีการจัดบุคลากรอย่างเป็นระบบ โดย กระจายงานไปยังคณะกรรมการฝ่ายและหัวหน้าหมวดต่าง ๆ จนถึงอาจารย์ประจำชั้นห้องละ 2 คน อาจารย์ประจำชั้นหรืออาจารย์ที่ปรึกษาพบกับนักเรียนเวลาสอน หน้าเสาธงตอนเช้า ๖ ๖๖๖ ร่วมกิจกรรมและที่บ้านนักเรียน ในการจัดแผนการเรียนการสอน แยกเป็น 2 แผนการเรียนคือ แผนการเรียนที่ 1 คณิตา-วิทยาศาสตร์ นักเรียนชายเรียนวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ เกษตรกรรม นักเรียนหญิงเรียนวิชาคหกรรม แผนการเรียนที่ 2 คณิตา-อังกฤษ นักเรียนชาย

เรียนวิชาศิลปหัตถกรรม นักเรียนหญิงเรียนวิชาคหกรรม นักเรียนมีโอกาสเลือกแผนการเรียนตามที่ตนถนัดอย่างทัดเทียมกัน เป็นส่วนใหญ่ สัดส่วนระหว่างจำนวนห้องของแผนการเรียนคณิตศาสตร์ : แผนการเรียนภาษา-สังคม-ศิลป์ เป็น 2 : 2 การจัดนักเรียนเข้ากลุ่มกิจกรรมมีกลุ่มกีฬาฮัดดอนแข่งกีฬาซี กลุ่มกิจกรรมในหลักสูตรตามความถนัดและกลุ่มกิจกรรมนอกหลักสูตรเฉพาะกิจ สถานที่เรียนมีทั้งอยู่ประจำห้องและย้ายห้องเรียน แต่มีโครงการประกวดความสะอาดของห้องเรียนด้วย การใช้สื่อการเรียนการสอนมีความพร้อมอยู่ในระดับต่ำ ไม่มีการสอนพิเศษแก่นักเรียน แต่มีการแข่งขันตอบปัญหาธรรมะในวันสำคัญทางศาสนา ประกวดแต่งกลอน ให้ประสบการณ์การสอบด้วยข้อสอบเก่า ๆ จากสถาบันต่าง ๆ และมีการมอบรางวัลแก่นักเรียนที่เรียนดี ในด้านการประเมินผลใช้ทั้งแบบทดสอบความสามารถทางการเรียน และแบบประเมินพฤติกรรมแรงจูงใจ

สำหรับปัญหาในการทำงานด้านนี้ อาจารย์ใหญ่ผู้รับผิดชอบฝ่ายวิชาการได้ชี้แจงว่ามีปัญหาเกี่ยวกับครูต้องสอนในวิชาที่ตนเองไม่ถนัด เด็กนักเรียนไม่ค่อยตั้งใจเรียนและปัญหาการซ่อมเสริม ส่วนการแก้ปัญหาเหล่านี้ทำได้โดยจัดอบรมครูประจำการโดยวิทยากรภายนอก สัมมนาทางวิชาการกับกลุ่มโรงเรียนเอกชนและกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเขตการศึกษา 5 และได้ให้ความคิดเห็นว่า คำนิยมทางการศึกษาของนักเรียนในปัจจุบันมุ่งเรียนเพื่อที่จะหางานเบา ๆ เช่น รับราชการ งานสำนักงาน หรือเพียงเพื่อไม่ต้องการทำงานอาชีพทางบ้านเท่านั้น

ฝ่ายปกครอง มีการจัดระบบ เป็นคณะกรรมการฝ่ายปกครองร่วมกันพิจารณากำหนดนโยบายร่วมกับฝ่ายบริหารของโรงเรียน แล้วผ่านมาทางปกครองระดับต่าง ๆ ถึงครูประจำชั้นโดยหน้าที่จนถึงตัวนักเรียนในที่สุด นักเรียนไม่มีส่วนร่วมอย่างชัดเจน การมีส่วนร่วมจากทางบ้านก็เพียงแต่ปฏิบัติตามมติจากที่ประชุม ทางฝ่ายปกครองจะมีมาตรการควบคุมให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน โดยมีการอบรมคุณธรรมระเบียบวินัย บทลงโทษจะมีการว่ากล่าวตักเตือน เขียนพ้อทลางจำ เชิญผู้ปกครองมาทำทัณฑ์บน ให้ออกจากสถานศึกษา การยกย่องมีการมอบรางวัลแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี

สำหรับปัญหาในการทำงาน ผู้ช่วยฝ่ายปกครองได้ชี้แจงว่ามีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และส่วนใหญ่เป็นปัญหาการสูบบุหรี่ การหนีโรงเรียน ไม่สนใจเรียน เรื่องชู้สาวมีเล็กน้อย ปัญหาที่หนักใจที่สุดได้แก่ การทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนของโรงเรียนกับโรงเรียนอื่น ส่วนวิธีการแก้ปัญหาจะให้นักเรียนที่มีปัญหารายงาน

ความประพฤตินักเรียนตามกำหนด เป็นระยะ ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองของนักเรียน
ชมด้านจริยธรรมให้มากขึ้นและจัดโครงการสารวัตนักเรียน แต่ที่ผ่านมาการแก้ปัญหาายังอยู่
ในระดับที่ไม่น่าพอใจ

ฝ่ายแนะแนว ไม่ได้มีการจัดระบบที่ชัดเจน เป็นงานที่ขึ้นกับฝ่ายวิชาการ โดยมีนโยบาย เน้น
การบริการด้านการศึกษาค้นและประกอบอาชีพ การสอนวิชาแนะแนวมีหลักสูตรของกระทรวง
ศึกษาธิการ สัปดาห์ 1 คาบ สอนเนื้อหาด้านอาชีพต่าง ๆ การให้บริการแก่นักเรียนจะเชิญ
วิทยากรสาขาอาชีพต่าง ๆ มาบรรยาย เอกสารประกอบต่าง ๆ และมีการจัดบอร์ด เกี่ยวกับการ
ศึกษาค้นและอาชีพ เพื่อให้เด็กเกิดความศรัทธาในวิชาแนะแนว

สำหรับปัญหาของงานแนะแนว อาจารย์หัวหน้าฝ่ายแนะแนวได้ชี้แจงว่า มีปัญหา
เกี่ยวกับเวลาซึ่งมีน้อย ขาดครูที่มีความสามารถในการติดต่อหาข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงาน
และสถาบันต่าง ๆ ส่วนการแก้ปัญหาจะต้องพยายามหาวิธีการที่จะสร้างให้นักเรียนมีศรัทธาใน
วิชาการแนะแนว

ฝ่ายจริยธรรม จัดบุคลากรแยกออกมาจากฝ่ายอื่น แต่ได้จัดรูปแบบประสานงานกับฝ่าย
ปกครองและครู-อาจารย์ประจำชั้น ประจำวิชา ซึ่งไม่ได้ระบุเป็นรูปคณะกรรมการอย่าง
ชัดเจน โดยมีนโยบายเน้นการปลูกฝังในเรื่องของระเบียบวินัย มารยาท ความกตัญญู กเวที่
ความ پاکเพียร ความอดทนและการมีจิตใจที่มั่นคง ในการสอนจริยธรรมใช้หลักสูตรกระทรวง
ศึกษาธิการ โดยเน้นให้ประพฤตินักเรียนจริงสอนสัปดาห์ละ 3 คาบ ในด้านการปฏิบัติมีธรรมเนียม
ปฏิบัติได้แก่การทำบุญตักบาตร การไหว้ครู ไหว้พระสวดมนต์เช้า-เย็นและวันสุดท้ายที่ปฏิบัติ
ประจำวันได้แก่ การแผ่เมตตา การฝึกสมาธิ การปฏิบัติตามระเบียบวินัย การทำความเคารพครู
อาจารย์ ที่ปฏิบัติอยู่บ่อย ๆ ได้แก่การทำวัตรสวดมนต์ฟังธรรมและมาเพื่อสมาธิทุกวันพระ ส่วนที่
ปฏิบัติ เป็นครั้งคราวได้แก่ การพัฒนาความสะอาดอาคารสถานที่และมาเพื่อสมาธิประโชยชน์

สำหรับปัญหาในการดำเนินงาน อาจารย์ฝ่ายหัวหน้าจริยธรรมชี้แจงว่า มีปัญหา
เกี่ยวกับการเสพสิ่งเสพติดของนักเรียน ที่สำคัญคือระบบและบุคลากรทั้งหมดในโรงเรียนยัง
บกพร่องทางจริยธรรม จึงไม่เอื้ออำนวยต่อการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน การแก้ปัญหาเหล่านี้
ต้องปรับสภาพแวดล้อมที่ดีทางจริยธรรม และการสอนจริยธรรมควรมีวิธีการที่ไม่เป็นพิธีการมาก
เกินไป เช่น การจัดเป็นโครงการสั้นทางการทางจริยธรรม ส่วนความคิดเห็นในเรื่องนี้ได้

กล่าวว่า การปลูกฝังจริยธรรมค่อนข้างยาก เพราะสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ล้อมรอบเรามีมาก ผู้ใหญ่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องพูดคุยอย่างหนึ่งทำอีกอย่างหนึ่ง โรงเรียนจึงเหมือนไม้ซีกจืดไม้ซุง แต่ถึงอย่างไรก็ตามถ้าหากระบบและบุคลากรทั้งหมดในโรงเรียน เอื้ออำนวยและไม่บกพร่องทางจริยธรรม เด็กนักเรียนไม่ยาก

โรงเรียนศรีราชศึกษา (ชื่อสมมุติ)

ความเป็นมา เป็นโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนเป็นทางการเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2501 ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแบบสหศึกษา ปีการศึกษา 2504 เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลักสูตรพุทธศักราช 2503 ต่อมาในปีการศึกษา 2519 เปิดสอนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524

สภาพปัจจุบัน เป็นโรงเรียนรัฐบาลขนาดปานกลาง เปิดสอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย พื้นที่ทั้งหมด 49 ไร่ 2 งาน 2 วา มีครูอาจารย์ประมาณ 90 คน มีนักเรียนทั้งหมดประมาณ 1,600 คน เฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีประมาณ 680 คน เป็นนักเรียนหญิงประมาณ 408 คน นักเรียนชายประมาณ 172 คน นักเรียนนับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ 98 นับถือศาสนาคริสต์และอิสลามรวมกันประมาณร้อยละ 2 มีโอกาสรับนักเรียนที่เรียนดีเข้าเรียนได้ในระดับค่า มินโยบายมุ่งให้นักเรียนมีความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจและความถนัด เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

การบริหารงาน

ฝ่ายวิชาการ จะปฏิบัติตามระบบกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5 และแนวหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2524 โดยมีการกระจายงานเป็นรูปคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่ หมวดวิชา งานทะเบียนวัดผล งานโสตทัศนศึกษา งานแนะแนว งานห้องสมุด งานสารสนเทศ จนถึงครู-อาจารย์ที่ปรึกษา มีครูประจำชั้นห้องละ 1 คน แต่มีอาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มสีต่างหากกลุ่มละ 1 คน ครูประจำชั้นพบนักเรียนในเวลาสอนและทุกเช้าก่อนเข้าเรียน แผนการเรียนจัดไว้ 3 แผนการเรียน ได้แก่ แผนการเรียนที่ 1 คณิตา-วิทยาศาสตร์ แผนการเรียนที่ 2 ภาษาอังกฤษ-ฝรั่งเศส แผนการเรียนที่ 3 ภาษาศาสตร์-สังคมศึกษา แต่ละแผนการเรียน เรียนวิชาการงานพื้นฐานอาชีพต่างกัน นักเรียนมีโอกาสเลือกแผนการเรียน

ตามที่ตนเองถนัดอย่างทัดเทียมกัน เป็นส่วนใหญ่ สัดส่วนจำนวนห้องแผนการเรียนคณิตา-วิทยา
ภาษา-สังคม-ศิลป์ เป็น 1 : 5 การจัดกลุ่มกิจกรรมแบ่งเป็นกลุ่มกีฬาซึ่งใช้แข่งกีฬา และ
ร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรตลอดปีการศึกษา ส่วนกิจกรรมในหลักสูตรนักเรียน เข้ากลุ่มตาม
ความถนัด สถานที่เรียนเป็นแบบประจำห้องเรียนและมีโครงการประกวดความสะอาดของ
ห้องเรียน สื่อการเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง มีการสอนพิเศษนอกเวลาแก่
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 การแข่งขันตอบปัญหาเกี่ยวกับทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์
และการจัดสอบ Pre-entrance ในด้านการประเมินผลมีใช้ทั้งแบบทดสอบความสามารถ
ทางการเรียนและแบบประเมินพฤติกรรมแจ้งจิตสัพย์ ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

สำหรับปัญหาการดำเนินงานวิชาการได้ชี้แจงว่า ครูไม่เข้าใจวิธีการประเมินผล
อย่างแท้จริง นักเรียนเองไม่ให้ความสำคัญและมีขีดความสามารถต่ำ ไม่ตั้งใจเรียน
ที่หนักใจที่สุดคือการนิเทศภายใน การแก้ปัญหาเรื่องนี้จะต้องมีการพัฒนาทั้งด้านการประเมินผล
ค่านิยมทางการศึกษาของนักเรียนคือ เรียนเพื่อศึกษาค้นและประกอบอาชีพที่ได้รับค่าตอบแทน
เป็นรายเดือน

ฝ่ายปกครอง มีการจัดระบบเป็นรูปคณะกรรมการระดับชั้น คณะกลุ่มสี เวนประจำวัน เวนยาม
ได้ร่วมกันกำหนดแนวปฏิบัติแล้วผ่านทางหัวหน้าระดับ จนถึงครูประจำชั้นและตัวนักเรียน
นักเรียนมีส่วนร่วมโดยแต่ละห้องจะมีนักเรียน 2 คน เป็นสารวัตรนักเรียนคอยช่วยสอดส่อง
ดูแลความประพฤติของนักเรียนในห้อง การมีส่วนร่วมจากที่บ้านจะเชิญผู้ปกครองมาปรึกษา
หาหรือเป็นครั้งคราวเกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียน การขาดเรียน มาตรการควบคุม
นักเรียน มีการเขียนดี เชิญผู้ปกครองมาทำทัณฑ์บน ให้ออก การยกย่องมีการมอบรางวัล
นักเรียนที่มีความประพฤติดีเด่น

สำหรับปัญหาการดำเนินงานด้านการปกครอง ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครองได้
ชี้แจงว่า มีปัญหาความประพฤติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการแต่งกาย
ผิดระเบียบ การสูบบุหรี่ การทะเลาะวิวาท ชู้สาว ที่น่าหนักใจที่สุดได้แก่การลักขโมย
เครื่องใช้ส่วนตัว เช่น รองเท้าและปัญหาเรื่องชู้สาว ส่วนการแก้ปัญหาในเรื่องเหล่านี้
ทั้งครูและผู้ปกครองต้องให้ความร่วมมือกันติดตามผลตลอด จนแน่ใจว่าพฤติกรรมไม่ดีของ
เด็กจะเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นแล้ว วิธีการอื่น ๆ ได้แก่การตรวจสอบและรายงานผลส่งฝ่าย
ปกครองทุกสัปดาห์ จัดให้สารวัตรทุกชั้นรายงานผลตอนเลิกเรียนทุกวัน

ฝ่ายแนะแนว เป็นงานที่ขึ้นตรงต่อฝ่ายวิชาการ ไม่มีการแยกจัดเป็นระบบต่างหาก มีนโยบาย เน้นงานบริการสนทนากับเด็กตลอดปี การสอนวิชาแนะแนวใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สัปดาห์ละ 1 คาบ เนื้อหาวิชาส่งเสริมการพัฒนาด้านสังคม อารมณ์ การเรียน ให้เข้าใจตนเอง เพื่อตัดสินใจเลือกด้วยตนเองได้ มีการให้การปรึกษาเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่ม การจัดบอร์ด สนเทศแนะแนวการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ รวมทั้งการเชิญวิทยากรรุ่นพี่มาบรรยายหรือ เล่าประสบการณ์

ฝ่ายจริยธรรม ไม่ได้ขึ้นอยู่กับฝ่ายใดและไม่ได้มีการจัดเป็นระบบงานที่ชัดเจน เพียงแต่ฝ่าย บริหารงานโรงเรียนได้มีการมอบหมายให้ครูที่มีความถนัด และมีความประพฤติที่เหมาะสม เป็น ผู้สอน มีนโยบายเน้นการปลูกฝังในเรื่องความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความกตัญญูกตเวทิต ความประหยัด ความอดทน ความเสียสละและความซื่อสัตย์ การสอนจริยธรรมจะสอนตาม หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการสัปดาห์ละ 1 คาบ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักความสามัคคี การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและความกล้าหาญ ในทางปฏิบัติมีธรรม เนียมปฏิบัติด้านจริยธรรม เรื่องปลูกฝังความ เคารพขนอมน้อม ความสะอาดและความซื่อสัตย์ กิจกรรมที่ปฏิบัติเป็นกิจวัตร ประจำวัน ได้แก่การไหว้พระสวดมนต์ สึกสมาธิก่อนสอน 5 นาที สึกความสามัคคีและความ สุภาพอ่อนโยน ที่ปฏิบัติอยู่บ่อย ๆ ได้แก่การบอเพ็ญสาธารณะประโยชน์ เช่น ทำความสะอาด บริเวณโรงเรียนห้องเรียน ที่ปฏิบัติบ้างเป็นครั้งคราวได้แก่การเป็นพุทธมามกะ นิมนต์พระ มาแสดงปาฐกถารธรรม บอเพ็ญกุศล เรื่องในวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญตามประเพณีไทย สำหรับปัญหาทางด้านจริยธรรม อาจารย์หัวหน้าฝ่ายจริยธรรมไม่ชี้แจงว่ามีปัญหาด้าน การประเมินผล ไม่สามารถประเมินพฤติกรรมได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสม มีการให้ความสำคัญ แก่วิชานี้น้อยเกินไป ทั้งครูผู้สอนและนักเรียนแม่สอนไม่ผ่านก็ถือว่าได้ สำหรับวิธีการแก้ปัญหา ฝ่ายกำหนดควรจัดให้เป็นวิชาบังคับ พยายามปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิด เจตนคติที่ดีต่อเรื่องนี้ เน้นการปฏิบัติจริง คะแนนเน้นหนักพฤติกรรมมากกว่า โดยนำไปปฏิบัติจริงแล้วประเมินผล ตามนั้น แม้กระทั่งครูทุกคนก็ควรเห็นความสำคัญของวิชานี้ด้วย และยังได้ให้ความคิดเห็น ต่อไปว่า เกี่ยวกับการปลูกฝังจริยธรรม ดูเหมือนว่าวิชานี้ไม่สำคัญเลยทั้งที่จริงแล้ว เป็นวิชา ที่สำคัญต่อตัวเอง และสังคมส่วนรวม จึงเกิดปัญหาใจรวบรัดอยู่บ่อย ๆ

โรงเรียนเพชรศึกษาลัย (ชื่อสมมุติ)

ความเป็นมา เป็นโรงเรียนของสภาคริสตจักรในประเทศไทย มีรากฐานมาจากการก่อตั้งของคณะมิชชันนารีในนิกายเพรสไบทีเรียน โดยมีตระกูลแมคฟาร์แลนด์เป็นผู้ริเริ่มวางรากฐานเป็นโรงเรียนที่รู้จักในวงการศึกษามานานกว่าร้อยปีแล้ว ตามประวัติศาสตร์การศึกษาของประเทศไทยได้บันทึกว่า เป็นโรงเรียนราษฎร์แห่งแรกในประเทศไทย แต่เดิมแยกเป็นโรงเรียนชายและหญิงใช้คนละชื่อต่อมารวม เป็นสหศึกษาจนถึงทุกวันนี้

สภาพปัจจุบัน เป็นโรงเรียนราษฎร์ขนาดใหญ่ มีทั้งเจ้าของหรือผู้จัดการและอาจารย์ใหญ่ บริหารงานแบบกึ่งราชการกับธุรกิจ เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีครู-อาจารย์ประมาณ 115 คน นักเรียนประมาณ 2,738 คน เฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประมาณ 452 คน เป็นนักเรียนชายประมาณ 180 คน นักเรียนหญิงประมาณ 272 คน นักเรียนนับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ 95 นับถือศาสนาคริสต์และอิสลามรวมกันประมาณร้อยละ 5 มีโอกาสรับนักเรียนที่เรียนดีเข้ามาในโรงเรียนระดับปานกลาง และมีนโยบายมุ่งให้การศึกษาแก่เยาวชน โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนาและฐานะของบุคคล มุ่งสนองความต้องการของบุคคลแก่สังคม

การบริหารงาน

ฝ่ายวิชาการ ใช้ระบบของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 5 และตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการปี 2524 โดยมีระบบการกระจายงานออกเป็นคณะกรรมการระดับและฝ่ายต่าง ๆ จนถึงครู-อาจารย์ที่ปรึกษา มีครูประจำชั้นอาจารย์ที่ปรึกษาห้องละ 1 หรือ 2 คน ครูประจำชั้นพบกับนักเรียนในเวลาสอนชั่วโมงจริยศึกษาหรือคริสเตียนศึกษา เนบะแนวและ Home-room มีการจัดแผนการเรียนเป็น 4 แผน ได้แก่ แผนการเรียนที่ 1 วิทยา-คณิตา แผนการเรียนที่ 2 ภาษา-คณิตา แผนการเรียนที่ 3 ภาษา-สังคมฯ (เลือกฝรั่งเศส) และแผนการเรียนที่ 4 ภาษา-สังคมฯ (ไม่เลือกฝรั่งเศส) แต่ละแผนการเรียนเลือกเรียนวิชาการงานพื้นฐานอาชีพต่าง ๆ กัน นักเรียนมีโอกาสเลือกแผนการเรียนได้ทัดเทียมกันตามความถนัด เป็นส่วนใหญ่ สัดส่วนจำนวนห้องเรียนของแผนการเรียน คณิตา-วิทยา : แผนการเรียนภาษา-สังคมฯ-ศิลป์ เป็น 1 : 3 การจัดนักเรียนเข้ากลุ่มกิจกรรมแบ่งเป็นกลุ่มสี่ต่าง ๆ ในตอนแข่งกีฬา กลุ่มกิจกรรมในหลักสูตรเลือกตามความถนัด และกลุ่มกิจกรรมนอกหลักสูตร ตลอดจนจัด เป็นกลุ่ม เฉพาะกิจกรรม สถานที่เรียน เป็นแบบประจำห้องเรียนและมีการประกวด

ความสะอาดของห้องเรียน สื่อการเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง มีการสอนพิเศษ เฉพาะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยบังคับนักเรียน มีการตอบปัญหาทางวิชาการบ้าง และจัดสอบ Pre-entrance

สำหรับปัญหาการทำงานวิชาการ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการชี้แจงว่า การประเมินผล เป็น จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมขาดความเหมาะสมและยากต่อการปฏิบัติ ส่วนความคิด เห็นเกี่ยวกับ ค่านิยมทางการศึกษาได้กล่าวว่า ปัจจุบันนักเรียนต้องการเรียนเพื่อสอบ เข้ามหาวิทยาลัย สังกัดหน่วยงาน ใดก็ได้

ฝ่ายปกครอง มีระบบงานตามขั้นตอน โดยอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้สั่งการมายังคณะกรรมการ ปกครองโดยมีผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายปกครองรับผิดชอบ เป็นผู้ดำเนินการ ผ่านไปยังฝ่ายปกครอง ระดับต่าง ๆ จนถึงตัวครูผู้สอนและนักเรียน มีนักเรียนร่วม เป็นสารวัตรนักเรียน ทางผู้ปกครอง ของนักเรียนมีส่วนร่วมโดยทางโรงเรียนแจ้งความประพฤติของนักเรียนให้ทราบ แล้วเชิญมา ปกครองแล้วแต่กรณี มาตรการควบคุมนักเรียนมีการประชาสัมพันธ์ชี้แจงตรวจตราลงโทษและ ยกย่องชมเชย การลงโทษมีการว่ากล่าวตักเตือน เมียนติ เชิญผู้ปกครองมาปรึกษาเพื่อหาทาง แก้ไข การยกย่องมีการมอบรางวัลแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดีเด่นด้วย

สำหรับปัญหาการทำงานปกครอง อาจารย์ปกครองระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ ชี้แจงว่ามีปัญหาด้านพฤติกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัญหา เกี่ยวกับการแต่งกายผิดระเบียบมีติดยา เสพติด เป็นส่วนน้อย ที่น่าหนักใจที่สุดได้แก่ เด็กขาดความสนใจ เรียนอย่างแท้จริง ส่วนการแก้ปัญหาเหล่านี้ทำได้โดยพยายามดึงเงื่อนไขแก่เด็ก แล้วมีการ ตัดสินด้วยเหตุผล เปิดโอกาสให้เด็กระบายความรู้สึกในการกระทำผิดและมีโครงการรณรงค์ ให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

ฝ่ายแนะแนว มีการจัดระบบ เป็นคณะกรรมการฝ่ายแนะแนวระดับ มีหัวหน้าฝ่ายแนะแนวและ อนุสาสก์ (ผู้ตีความคำสอนและสอนศาสนาในโรงเรียน) จนถึงอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วประสานงาน กับฝ่ายวิชาการและฝ่ายอื่น ๆ โดยมีนโยบายเน้นบริการด้านการศึกษาต่อ ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับ การเรียนการสอนและเรื่องส่วนตัว การสอนวิชาแนะแนวใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สอนสัปดาห์ละ 1 คาบ มีเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับการมีมนุษยสัมพันธ์ การศึกษาค้นคว้าความถนัด ปัญหาของเยาวชนและโทษของยา เสพติด

ความสะอาดของห้องเรียน สื่อการเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง มีการสอนพิเศษ เฉพาะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยบังคับนักเรียน มีการตอบปัญหาทางวิชาการบ้าง และจัดสอบ Pre-entrance

สำหรับปัญหาการทำงานวิชาการ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการชี้แจงว่า การประเมินผล เป็น จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมขาดความเหมาะสมและยากต่อการปฏิบัติ ส่วนความคิด เห็นเกี่ยวกับ ค่านิยมทางการศึกษาได้กล่าวว่า ปัจจุบันนักเรียนต้องการเรียนเพื่อสอบ เข้ามหาวิทยาลัย สังกัดทบวงฯ ให้ได้

ฝ่ายปกครอง มีระบบงานตามขั้นตอน โดยอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้สั่งการมายังคณะกรรมการ ปกครองโดยมีผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายปกครองรับผิดชอบ เป็นผู้ดำเนินการ ผ่านไปยังฝ่ายปกครอง ระดับต่าง ๆ จนถึงตัวครูผู้สอนและนักเรียน มีนักเรียนร่วม เป็นสารวัตรนักเรียน ทางผู้ปกครอง ของนักเรียนมีส่วนร่วมโดยทางโรงเรียนแจ้งความประพฤติของนักเรียนให้ทราบ แล้วเชิญมา ปรึกษาแล้วแต่กรณี มาตรการควบคุมนักเรียนมีการประชาสัมพันธ์แจ้งตรวจตราลงโทษและ ยกย่องชมเชย การลงโทษมีการว่ากล่าวตักเตือน เมียนติ เชิญผู้ปกครองมาปรึกษาเพื่อหาทาง แก้ไข การยกย่องมีการมอบรางวัลแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดีเด่นด้วย

สำหรับปัญหาการทำงานปกครอง อาจารย์ปกครองระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ ชี้แจงว่ามีปัญหาด้านพฤติกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัญหา เกี่ยวกับการแต่งกายผิดระเบียบมีติดยาเสพติด เป็นส่วนน้อย ที่น่าหนักใจที่สุดได้แก่ เด็กขาดความสนใจ เรียนอย่างแท้จริง ส่วนการแก้ปัญหาเหล่านี้ทำได้โดยพยายามดึงเงื่อนไขแก่เด็ก แล้วมีการ ดัดนิสัยด้วยเหตุผล เปิดโอกาสให้เด็กระบายความรู้สึกในการกระทำผิดและมีโครงการรณรงค์ ให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

ฝ่ายแนะแนว มีการจัดระบบ เป็นคณะกรรมการฝ่ายแนะแนวระดับ มีหัวหน้าฝ่ายแนะแนวและ อนุสาสก์ (ผู้ตีความคำสอนและสอนศาสนาในโรงเรียน) จนถึงอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วประสานงาน กับฝ่ายวิชาการและฝ่ายอื่น ๆ โดยมีนโยบายเน้นบริการด้านการศึกษาคือ ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับ การเรียนการสอนและเรื่องส่วนตัว การสอนวิชาแนะแนวให้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สอนสัปดาห์ละ 1 คาบ มีเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับการมีมนุษยสัมพันธ์ การศึกษาคือตามความถนัด ปัญหาของเยาวชนและโทษของยาเสพติด

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับงานแนะแนว อาจารย์ฝ่ายแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ชี้แจงว่า ปัญหาที่สำคัญได้แก่เด็กจะให้ความสนใจกับการแนะแนวเฉพาะในส่วนที่มี การแนะแนวเกี่ยวกับการศึกษาคอร์ส-อาจารย์ ไม่ให้ความสำคัญจึงไม่ใช้เวลากับงานแนะแนว และขาดการประสานงาน

ฝ่ายจริยธรรม มีการจัดระบบให้ขึ้นอยู่กับฝ่ายวิชาการและระดับกำหนดนโยบาย แล้วผ่านลงมา ทางหัวหน้าจริยศึกษาจนถึงครูสอนจริยศึกษาและตัวนักเรียนในที่สุด โดยมีนโยบายเน้นการปลูกฝัง เรื่องกิจกรรมมารยาทและคุณธรรม การสอนจริยธรรมใช้แนวจากหลักสูตรคริสเตียนศึกษาที่รับ เข้ากับหลักสูตรจริยของกระทรวงศึกษาธิการ ใช้เวลาสอนตอนเช้าทุกวันศุกร์เป็นเวลา 30 นาที ครู-อาจารย์ที่สอนทั้งหมด 12 คน หมุนเวียนกันสอนและแบ่งหัวข้อที่สอนออกเป็น 12 หัวข้อ ใน 1 ภาคเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณธรรมส่วนบุคคล เช่นมารยาทต่าง ๆ การแต่งกาย มงคล ชีวิตและคุณธรรม เชิงสังคม เช่นการทำงานและการอยู่ร่วมกัน ระเบียบวินัยทั้งที่ปฏิบัติต่อตนเอง โรงเรียนและสังคม เป็นต้น ในทางปฏิบัติที่เป็นธรรม เนียมปฏิบัติได้แก่การปลูกฝังเรื่องการ แสดงความเคารพบุคคลที่ควรเคารพ และการศึกษามารยาทในที่ประชุม ที่ปฏิบัติ เป็นกิจวัตร ประจำวันได้แก่ การกล่าวคุณธรรม การร้องเพลงถวายพรแก่บ้านเมือง การแสดงความเคารพ ครู-อาจารย์ก่อนเข้าโรงเรียน ที่ปฏิบัติบ่อย ๆ ได้แก่มารยาทในห้องประชุม การรักษา ความสะอาด ที่ปฏิบัติ เป็นครั้งคราวได้แก่การประกวดมารยาท การเข้าค่ายร่วมกับอนุชน คริสเตียน (นักเรียนที่นับถือศาสนาคริสต์)

สำหรับปัญหาการดำเนินงานด้านจริยธรรม อาจารย์ฝ่ายจริยธรรมระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายได้ชี้แจงว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดครูที่มีความรู้ ความชำนาญด้านจริยธรรมโดยตรง การแก้ปัญหาควรจัดการสอนแบบหมุนเวียน โดยให้ครูผู้สอนได้มีโอกาสพบนักเรียนหลายระดับ และได้ให้ความคิด เห็นต่อไปว่านักเรียนควรได้รับการปลูกฝังจริยธรรมตั้งแต่เด็ก และเป็นไป โดยสม่ำเสมอ จนติดเป็นนิสัย ไม่เฉพาะทางโรงเรียนเท่านั้นควรได้รับการสนับสนุนจาก ที่บ้านด้วย

สรุป กล่าวโดยสรุปจากการศึกษาถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัด เพชรบุรีและ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตจังหวัด เพชรบุรี โดยการศึกษาจากเอกสารงานวิจัย การสัมภาษณ์และแนวความคิดของผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ปกครอง แนะแนวและจริยธรรมจากทั้ง 4 โรงเรียนแล้ว ผู้วิจัยจึงยกเฉพาะในเรื่องที่เด่น มาสรุปได้ดังต่อไปนี้

จังหวัดเพชรบุรี มีปัจจัยหลายประการที่มีความ เป็นลักษณะโดยทั่วไปในด้าน ประวัติ สภาพทาง ภูมิศาสตร์ สถานภาพทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ วัฒนธรรม แต่ที่น่าสังเกตตรงที่มีลักษณะ เฉพาะทางสังคมและวัฒนธรรมที่เด่นของตัวเอง ดังนี้คือ

1. ทรัพยากรธรรมชาติ ค่อนข้างจะอุดมสมบูรณ์เมื่อเทียบกับอีกหลาย ๆ จังหวัด ถึงแม้ว่ารายได้เฉลี่ยต่อคนค่อนจะมีสูงกว่าของสถิติแห่งชาติ ก็ยังถือว่ามี การกระจายทรัพยากร และรายได้อยู่ในระดับต่ำ

2. คำนิยม โดยเฉพาะของชายอายุ 20-25 ปี มีแนวโน้มที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของ สังคมในลักษณะที่ผิดกฎหมายมาก

3. อุปนิสัย รักหวงห้อง ชอบเที่ยวเตร่ หาความสนุกสนานเพลิดเพลิน โดยสังเกต จากการที่ลักษณะทางด้านประเพณีและการละเล่นพื้นเมือง มักจะเกี่ยวพันถึงนิสัยการทำงาน และประกอบอาชีพหลัก เสมอ

ลักษณะ เด่น เฉพาะตัวดังกล่าวมีความ เกี่ยวพันกัน เองและยังส่งผลกระทบต่อ การพัฒนา จังหวัดทั้งในด้านวัตถุและจิตใจของประชาชนโดยส่วนรวมซึ่งอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ทั้ง ๆ ที่ มีปัจจัยทางด้านการศึกษาโดยเฉลี่ยแล้วมีคุณภาพอยู่เหนือเกณฑ์มาตรฐาน และในประเด็นนี้เอง เป็นประเด็นที่น่าจะมีผู้สนใจศึกษาแบบ เจาะลึกถึงมูล เหตุที่มีอิทธิพลอย่างแท้จริงกันต่อไป

โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตจังหวัด เพชรบุรี จะสรุปในแง่บริบททางสังคมและวัฒนธรรม ที่ได้กล่าวไว้ทั้งหมด มีการหน้าที่ซึ่งเอื้อหรือขัดขวางต่อการปลูกฝังพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทาง สังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเพียงใด ดังต่อไปนี้

ด้านวิชาการ ถึงแม้จะมีการยึดถือหลักร่วมกัน คือมีการหน้าที่ทั้งสร้างทักษะทางสติปัญญาและ ให้มีคุณภาพในแง่จริยธรรม เชิงสังคมตามที่ประเทศชาติต้องการ อันได้แก่การสำนึกในคุณค่า ของศิลป วัฒนธรรมแห่งชาติและความเป็นพล เมืองดี แต่ในทางปฏิบัติถึงแม้จะ ได้พยายามแล้ว ก็ยังไม่บรรลุตามนโยบายอย่างสมบูรณ์และผลที่ตามมา คือยังต้องหันไปสนองความต้องการ ของนักเรียนและผู้ปกครอง ดังที่สังเกตได้จากปรากฏการณ์หลักที่เป็นจริง คือ

1. สัดส่วนการจัดแผนการเรียนของโรงเรียนเขาวังพิทยาคม ได้จัดแผนการ เรียนคณิตา-วิทยา ที่พัฒนาทักษะทางสติปัญญาไว้มากกว่าด้านสังคม-ภาษา-ศิลป ซึ่งพัฒนา ด้านจริยธรรม เป็นสัดส่วน 7 : 3 ไร่รองรับนักเรียนที่เรียนดีและวางแผนการเรียนไว้

ล่วงหน้า ส่วนโรงเรียนวังเพชรวิทยา ศรีราชศึกษาและเวียงเพชรศึกษา ที่มีสัดส่วน 2 : 2, 1 : 3 และ 1 : 5 เป็นเพราะเด็กนักเรียนส่วนใหญ่เรียนอ่อน เรียนสายวิทย์-คหิตา ไม่ได้เอง

2. การส่งเสริมการศึกษา มักจะเน้นหนักเรื่องทักษะ การใช้สติปัญญาเพื่อเตรียมความพร้อมในการศึกษาคณะระบบมหาวิทยาลัยและสถาบันวิชาชีพที่มีชื่อเสียงแก่นักเรียน การยกย่องแก่คุณธรรมถึงจะมีบ้างแต่ไม่ทัดเทียมกัน

3. ค่านิยมทางการศึกษาในระบบโรงเรียน มีทัศนคติตรงกันเป็นส่วนใหญ่โดยนักเรียนจะมุ่งเรียนให้เก่งเพื่อสอบ เข้ามหาวิทยาลัย มีงานทำเป็นหลักฐาน งานเบา มีหน้ามีตา เงินเดือนสูงซึ่งยังคงเป็นค่านิยมของคนไทยแต่เดิมอยู่

จึงสรุปได้ว่าบทบาทด้านวิชาการ ยังคงปลูกฝังค่านิยมของปัจเจกบุคคลคือการแข่งขันกันเพื่อมุ่งความสำเร็จในชีวิต การศึกษา การงานและครอบครัวในอนาคต จึงมีส่วนต่อการปลูกฝังค่านิยมของการอยู่ร่วมกัน เชิงจริยธรรมทางสังคมในระดับค่า

ด้านปกครอง มีการหน้าที่กำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียนและควบคุมให้นักเรียนปฏิบัติตามดังปรากฏข้อมูลที่สำคัญจากการศึกษา ได้แก่

1. การกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ มีการปฏิบัติเป็นแนวเดียวกันคือ โรงเรียนโดยฝ่ายปกครองเป็นผู้กำหนดตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการแต่ฝ่ายเดียว ยังไม่มีความริเริ่มใหม่ ๆ ที่มาจากฝ่ายนักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมน้อยมาก

2. มาตรการควบคุม ทั้งการกระทำโทษและยกย่องปฏิบัติโดยฝ่ายปกครองของโรงเรียน เป็นแนวเดียวกัน การทำโทษมีหนักเบาตามระดับของความผิด นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนบ้างเล็กน้อย เช่นกรณีของโรงเรียนศรีราชศึกษาและโรงเรียนเวียงเพชรศึกษา คือมีสารวัตรนักเรียน การยกย่องเพื่อประกาศคุณความดี เป็นตัวอย่าง ยังคงได้รับการให้ความสำคัญน้อยกว่าการกระทำโทษ ดังเช่นกรณีของโรงเรียนเขาวังพิทยาคม แต่ทั้งฝ่ายปกครองนักเรียนและนักเรียนยังคงไม่มีส่วนในการริเริ่มอีก เช่น เคย

จึงสรุปได้ว่า งานด้านปกครองยังขาดการกำหนดและมาตรการควบคุมในแง่กลไกทางสังคมที่มาจากทั้ง 3 ฝ่ายได้แก่ครู นักเรียนและผู้ปกครอง ที่มีผลต่อความรู้สึกของนักเรียนอย่างแท้จริงกับการทำโทษทางจิตใจยังมีการให้ความสำคัญน้อย จึงสนับสนุนการปลูกฝังจริยธรรมเฉพาะส่วนที่เป็นตัวระเบียบกฎเกณฑ์เท่านั้น ยุทธวิธียังคงต้องแก้ไข

ด้านแนะแนว โดยหลักวิชาแล้วงานแนะแนวมีการหน้าที่หลัก โดยเริ่มจากการช่วยให้นักเรียน รู้จักตัวเองค้นพบศักยภาพในด้านความสามารถความถนัดของตัวเอง แล้วจึงสร้างความคิด อย่างมีเหตุผลแก่นักเรียน เพื่อการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ จนในที่สุดก็สามารถวางแผนอนาคตของตัวเองให้มีคุณค่าต่อตนเองและสังคมได้ แต่จากการศึกษาพบว่า

1. ลักษณะงานแนะแนว ไม่ว่าจะจัด เป็นระบบหรือไม่ยังขึ้นตรงต่อฝ่ายวิชาการ มีเพียงโรงเรียน เขียงเพชรศึกษาลัย เท่านั้น ที่เพียงแต่ประสานงานกับฝ่ายวิชาการ ดังนั้นงาน จึงมีทิศทางที่สอดคล้องกับฝ่ายวิชาการ ซึ่งต้องจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการ ของนักเรียนและผู้ปกครองอยู่แล้ว

2. การให้ความสำคัญต่องานแนะแนว ผู้บริหารยังให้ความสำคัญน้อย ครูยังขาด ความสนใจไม่เข้าใจงานดีพอและขาดความเสียสละในการทำงาน นักเรียนและผู้ปกครองจะ มองงานแนะแนวและให้ความสนใจ เฉพาะส่วนที่บริการ เรื่องการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ เท่านั้น ดังนั้นการเสนอและบรืการแนะแนวจึงโน้ม เอียงที่จะตอบสนองความต้องการดังกล่าว

จึงสรุปได้ว่าบทบาทของงานแนะแนว จึงยังคงมีลักษณะงานที่เป็นฝ่ายสนับสนุน ฝ่ายวิชาการนั่นเอง ผลที่ตามมาจะมีความหมายในการส่งเสริมและปลูกฝังค่านิยมที่เอื้อต่อ การปลูกฝังจริยธรรม เชิงสังคมต่อไปด้วย

ด้านจริยธรรม มีการหน้าที่โดยตรงในการปลูกฝังพฤติกรรม เชิงจริยธรรมทางสังคมแก่นักเรียน โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวพันกัน เป็นกลไก จากการศึกษาพบว่าสภาพของกลไกต่าง ๆ ในการปลูกฝัง จริยธรรมในโรงเรียนมีดังนี้ คือ

1. หลักสูตร มีการกำหนดเนื้อหา วิธีการสอน กิจกรรมและกาประเมินผลไว้ ก่อนข้างแน่นอนแล้ว ยังไม่มีสิ่งริเริ่มใหม่ ๆ จึงไม่ท้าทายและดึงดูดความสนใจ

2. ครูผู้สอนจริยธรรม ยังขาดสมบัติที่เหมาะสมบางประการ ได้แก่ขาดความลึกซึ้ง ในเนื้อหา ขาดความซาบซึ้ง บางครั้งยังมีความบกพร่องทางจริยธรรม ไม่เป็นตัวอย่างที่ดีทาง จริยธรรม โดยไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ตัวเองสั่งสอนไป

3. ยุทธวิธีการปลูกฝัง ทั้งวิธีการสอนและกิจกรรมด้านจริยธรรม ได้ถูกกำหนด ไว้ล่วงหน้าเรียบร้อยแล้ว อย่างเป็นทางการมากเกินไป จนผู้เรียนรู้สึกว่าเป็นการบังคับ ขาดอิสระ บางครั้งเบื่อหน่ายและปฏิเสธต่อการเรียนและปฏิบัติในที่สุด นอกจากนั้นการสอน

จริยธรรมที่เป็นหลักยังคงจำกัดอยู่แค่ในช่วงโมงเรียนวิชาสังคมศึกษา ไม่มีการแทรกเป็นยาค่าเข้าไปในการสอนกิจกรรม ทั้งในและนอกหลักสูตรอย่างจริงจังในเชิงปฏิบัติ จึงดูเหมือนว่ามีสัดส่วนของเนื้อหาและเวลาน้อยไป

4. การประเมินผล ยังคงให้ความสำคัญและความสะดวกอยู่กับการประเมินเนื้อหาและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งวัดจากความสามารถทางสมอง โดยมีเหตุผลว่ายังขาดเครื่องมือประเมินพฤติกรรมที่เหมาะสมและต้องใช้เวลา

5. ขาดความสอดคล้องในการวัด เกลา วัฒนธรรมภายในโรงเรียนที่มีอยู่ คือ ยังขาดการประสานอย่าง เป็นทิศทางเดียวกันในการวัด เกลา บางครั้งยังขัดแย้งกันเองไม่ว่าจะเป็นฝ่ายวิชาการ ปกครอง แนะแนว หรือแม้แต่ฝ่ายจริยธรรมเองก็ตาม

6. บทบาทที่จำกัดของระบบโรงเรียน อยู่ตรงที่ไม่ได้ เป็นฝ่ายกำหนดนโยบายโรงเรียนจึงไม่สามารถไปควบคุมการถ่ายทอดค่านิยมเชิงสังคมจากที่บ้าน เพื่อน สื่อมวลชน ฯลฯ ให้สอดคล้องกับที่ถ่ายทอดอยู่ในโรงเรียนได้

จึงกล่าวในที่สุดได้ว่า สิ่งที่รวมกัน เป็นกลไกของการปลูกฝังพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมโรงเรียนเองอ่อนกำลังและมีจุดอ่อน ในขณะที่สังคมภายนอกมีความรุนแรงมากขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย